

Esipuheita

Niilo Rantala ja Erwin Laiho

I

Taiteilija lähettää kirjoittaystävälleen NR:lle tekstiviestin. NR kirjoitti toisen teksteistä Laihon näyttelyyn 2023 ja yhteistyötä on tehty myös kirjallisuuden saralla.

EL: Haluaisitko kehittää pikkutekstin tai ehkä vain pienen filosofisen määritelmän marraskuista soolonäyttelyä ajatellen? Näyttelyn nimi on Protect Me from What I Want ja se avataan Zetterberg-galleriassa marraskuussa. Aiheina tutusti teknologian materiaalisuus, tekoäly ja jonkinlainen neo-rokokoo. Teemoina yltäkylläisyys, omatuhoisuus ja kauneuden vastustamaton kaiho.

NR: Aiheet mainioita. Olen ilolla kopitteluparina.

II

NR etsii kirjoituksensa EL:n aiemmasta näyttelystä. Tällöin häntä kiehtoi EL:n kyky hengittää materiaan eloa, kuin rabbi golemiin. Kolme vuotta aiemmin NR oli kirjoittanut:

”Laihon työt uhmaavat kuolemaa. Koneella on käyttöaikansa ja Laihon teoksissa nähtävien koneiden viimeinen käyttöpäivä on jo takana päin. Onko kuitenkaan? Ikuisuuteen siirtyneinä koneet ilkkuvat: tässä minä olen, käytä minua nyt!”

Entä nyt?

III

NR soittaa EL:lle.

NR: Mitä ajatuksia sinulla on näyttelyn kirjallisesta muodosta? Onko jotain keskeisiä sanoja tai intertekstuaalisia viittauksia?

EL: Eeii niinkään. Paitsi tietysti Jenny Holzerin ‘Truism’ näyttelyn tittelinä. Yritän enemminkin päästä teoksissa johonkin sellaiseen kokemusmaailmaan, mihin kieli ei ulotu. Haluaisin, että työt liikkuvat sellaisella ruumiillisuuden ja materiaalisuuden tasolla, mikä ei vahingossakaan tyhjene kieleen.

NR pohtii kysymyksiä. Voiko EL vapautua materiaaleistaan, innostaan niihin?

EL: ... Kielen selitettävyys tekee siitä koneopittavaa ja mekaanisesti toistettavaa. Haluan päästä johonkin puhtaan kokemuksen äärelle. Kokemukseen, joka on vapaa kielen kahleista. Ei pakkaamista, ei rationalisointia.... Esi-kielellisyyttä. Tai siis puhutaan asioista niiden omilla nimillä: phenomenologiaan. Siinä kaimani Robert Irwinin taiteellisessä mielessä.

Se on ero isoäidin tai koneen opettaessa pasta carbonaraa. Joko näytetty “hyppysellinen” mukaanlukien koko olemus, äänenpaino ja kädenliikkeet tai koneen laskema ‘hyppysellinen’. Mitähän sekin tarkoittaisi... kone aina ilmaisisi sen varmasti grammoissa tai millilitroissa. Ihan eri nähdä kädet, niiden ikä, koko, sormien asento ja puristusvoima: eletty mitta. Sitä läsnäoloa koitan lähestyä teoksissa. Tiedon, materian ja kuvan puitteissa.

IV

NR soittaa EL:lle

NR: Mikä on näyttelyn syvin olemus? Mistä ikäänkuin kumpuaa halu tehdä juuri sellainen näyttely ja mitä siten toivoisit näkijän saavan siitä irti?

EL: ...kokonaisuus on kokeileva, poikkeuksellisen kokeileva. Haluan näyttää aivan tuoreita teoksia pitkään työnalla olleiden teosten rinnalla. Teokset ovat ehkä jopa kesken.

Kesken? NR riemastuu. Samalla hän pohtii, suostuuko EL julkaisemaan mahdollisen keskeneräisyyden tunnustavaa tekstikatkelmaa osana fragmentteja. Toisaalta NR lohduttautuu sillä, että tietää EL:n tahtovan korostaa leikillisyyttä. Homo ludens! On leikkivien ihmisten aika.

EL: ... siis tottakai teokset ovat silti huolella tehtyjä mutta upouusia.

NR: Mikä on valmis ja mikä kesken?

EL: Tiedän jonkun valmiin teoksen olevan keskeneräinen vasta sitten, kun tiedän miten parantaa sitä. Nyt näyttämilleni puhelinveistoksille kävi pitkään niin että aina oli parempi vitriini suunnittelussa.

Näyttämällä näitä toivotan vapautuneisuutta. Tietenkin niissä rajoissa että varoo mitä haluaa. Näyttelyä valmistellessani en tosin halunnut pidätellä. En ole aikaisemmin ollut näin ilkosillani taiteeni suhteen...

ILKOSILLAAN OLEVA TAITEILIJA. NR INHOAA SITÄ, ETTÄ TÄLLÄ KERTAA TAITEILIJA ON ”PALJAANA, ILKOSILLAAN, REHELLISIMMILLÄÄN”. EIKÖ SE OLE LÄHTÖKOHTA? MITÄ ILKOSILLAAN OLEMINEN TARKOITTAA?

EL: Kyse on siis siitä epävarmuuden asteesta. Työt ovat raakoja. En halua näyttää mitään puhki pureskeltua designia vaan rosoa ja vilpittömyyttä. Ideoita yhtä vapaita kuin taivaan linnut.

V

EL soittaa NR:lle Kumpikin on kiireissään.

NR pohtii miten teksti voisi olla välitön. Pascal Quignardin kaltainen otanta.

EL: Yksi teoksista on nimeltään ”Ottavatko suomalaiset saunakivet mukaan muuttaessaan?” Puolisoni kysyi minulta joskus näin. Pidin sitä aivan absurdina mutta todella hauskana. Mutta siis sehän on ihan terävä kulttuurillinen havainto. Otetaanhan Saksassa keittiö ja Alankomaissa lattia.

Teos koostuu ensimmäisen oman asuntoni listoista. Se talo oli Einari Teräsvirran Alkon henkilöstölle suunnittelema ja kun muutimme sisään otin alkuperäiset listat pois, raaputin niistä maalit, hioin ja öljysin ne. Niiden kauniiksi ja hyväksi laitossa vaan kesti niin kauan, etteivät koskaan ennättäneet takaisin ennen asunnon myyntiä.

Teos on tietynlainen kannanotto ikuiskritiikkiin “Tuo ei ole taidetta.” Ikäänkuin ‘taide’ olisi ylistyssana eikä termi joka vain käsittää taiteilijan gallerioissa, museoissa ja muissa taiteen instituutioissa esittämän. Se on kulttuurisosiaalinen leima eikä mikään laatutakuu.

VI

NR soittaa L:lle 11.11.2026 tilannestatusta selvittääkseen?

EL: ... eilen meni gallerialla tosi myöhään. Sain kyselyn olisiko näyttelystä jo jotain tekstiä? Voisiko tämä olla sellainen tekstuaalinen työkalu tai instrumentti?

NR: Jonkinlainen kirjallinen kyynärsauva taidenäyttelyä varten? Siis esipuhe?